

Menenjit

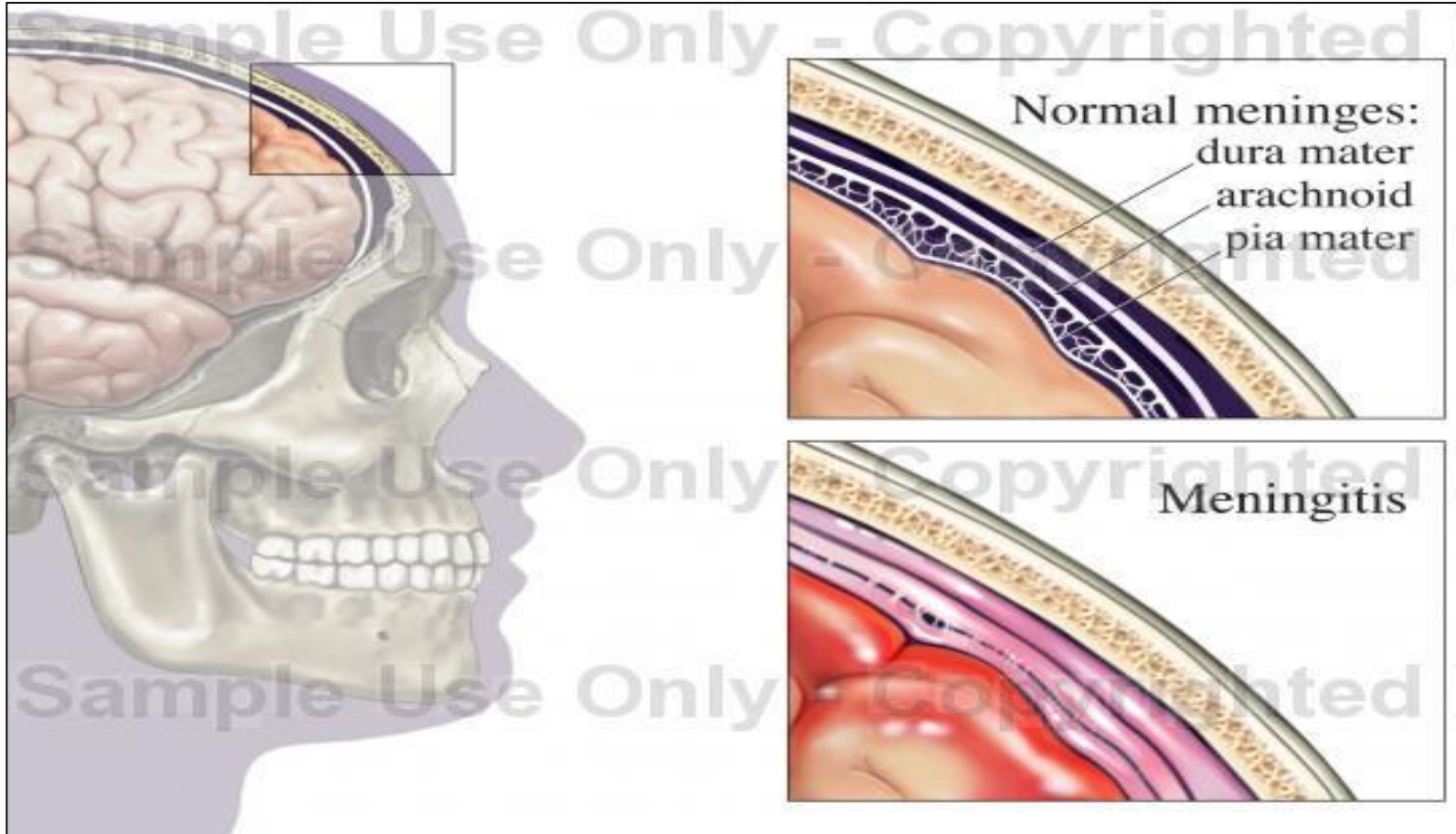
Dr. Erdal İnce

Menenjitin önemi

- **Kalıcı SSS hasarı ve sakatlık**
- **Ölüme yol açar**
- **Erken tanı ve tedavi ile ölüm ve sakatlık önlenabilir**

Tanım

- Araknoid zar, subaraknoid aralık, beyin parankiminin mikrobik inflamasyonu

Etkene göre sınıflama

- Pürülan menenjit: bakteri menenjit
- Aseptik menenjit: sıklıkla viral
- Tüberküloz menenjit: *M. tuberculosis*

Bakteri menenjitisi etkenleri

0 - 30 gün	30 - 90 gün	3 ay- 5 yaş	> 5 yaş -18 yaş
Gram (-) enterik basiller (<i>E.coli</i> , <i>K.pneumonia</i>) <i>Group B streptococcus</i> <i>Listeria monocytogenes</i>			
	<i>Streptococcus pneumoniae</i> <i>Neisseria meningitidis</i> <i>Haemophilus influenzae tip b</i>		<i>Streptococcus pneumoniae</i> <i>Neisseria meningitidis</i>

Aşı şemasının hastalık sıklığına etkisi

Menenjit sıklığını ve görülen etkenlerin sıklığını değiştirir

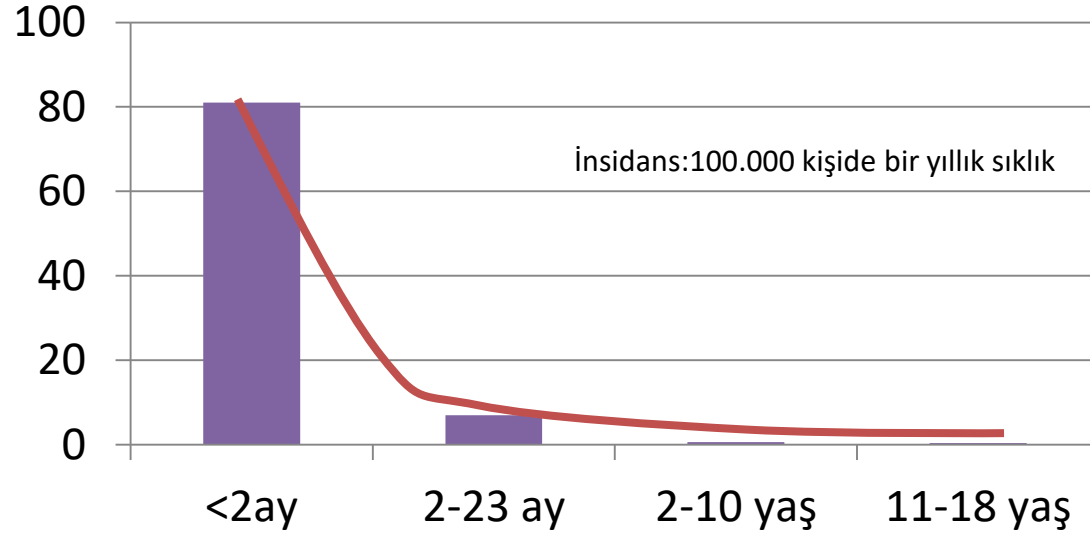
Pnömonokok Aşısı: içerdiği serotiplere bağlı menenjit azalır

***H. influenzae tip b* Aşısı:** menenjit çok yüksek oranda (%99) önler

Meningokok Aşısı: içerdiği serotiplere bağlı menenjit azalır (A, C, W-135, Y)

Epidemiyoloji

- Yaş :

- **Menenjit salgını**
  - *N. meningitidis*

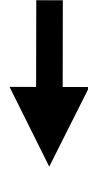
Bakterinin BOS içine geliŖi

Hematojen

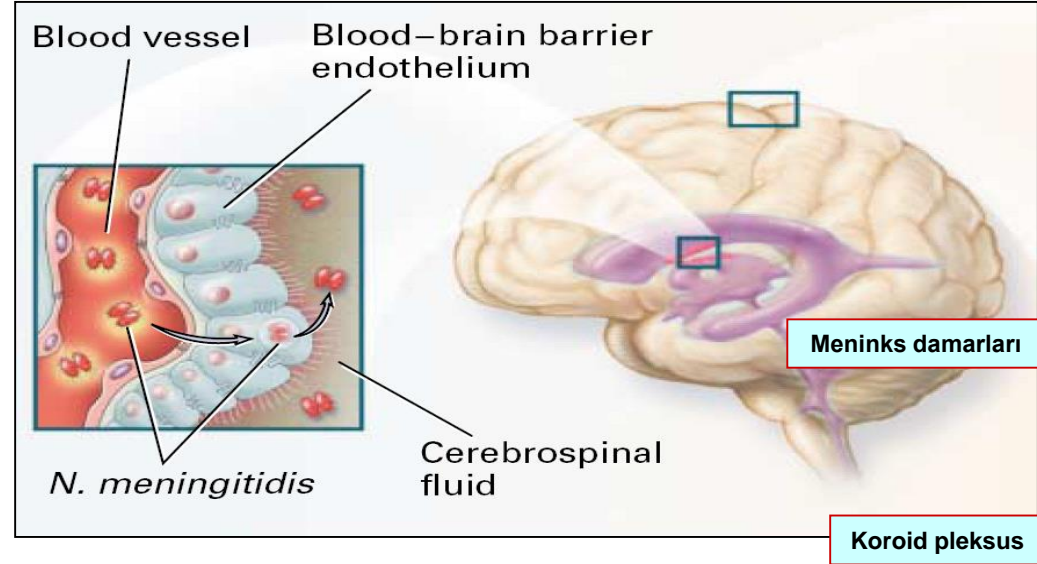
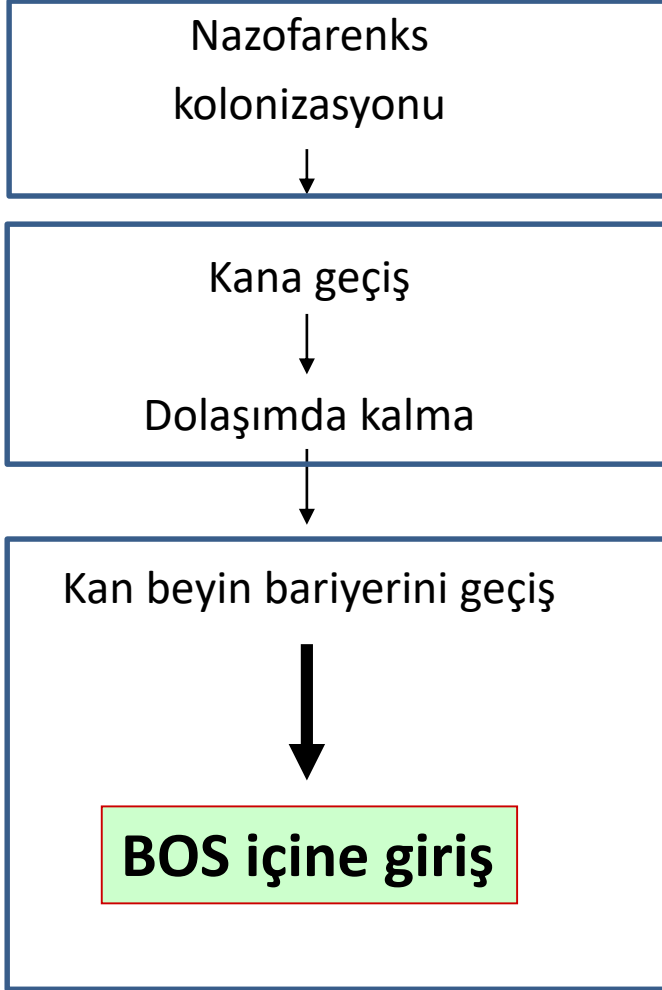
KomŖuluk yolu

BOS içinde bakteri çođalması ve
inflamasyon yanıtının başlatılması

Nöron hasarlanması

Hematojen yol

Özel durumlar

- **Kompleman sistem eksikleri**
  - Terminal komponent eksiklikleri
  - Alternan yol eksikliği: properdin eksikliği
- **Dalak disfonksiyonu ve aspleni**
- **HIV enfeksiyonu**

Pürülan menenjit sıklığı artar

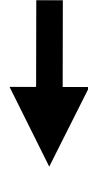
Bakterinin BOS içine geliŖi

Hematojen

KomŖuluk yolu

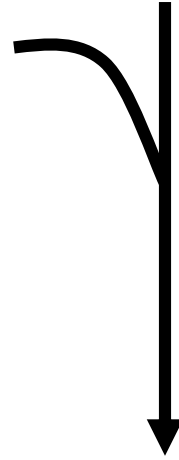
BOS içinde bakteri çođalması ve
inflamasyon yanıtının başlatılması

Nöron hasarlanması

Komşuluk yolu

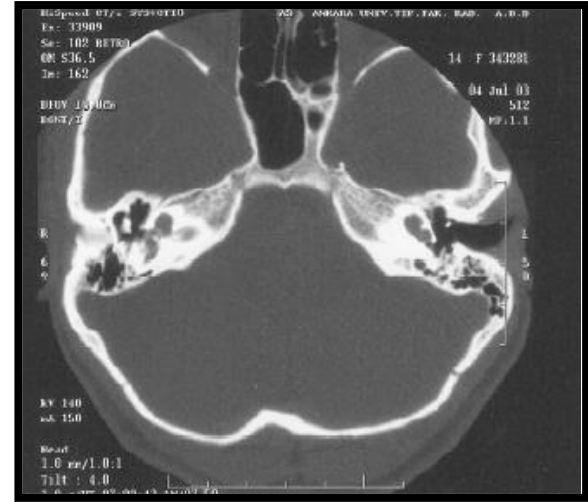
1. Komşu anatomik yapılarda enfeksiyon
2. Anatomik defekt
  1. Doğumsal
  2. Edinsel

BOS içine bakteri girişi

Anatomik defekt/travma-cerrahi Bakteriler

- İç kulak, Orta kulak ve Sinüs enfeksiyonu, kohlear implant olan hastalar
  - *S.pneumoniae*
- Orbital sellülit
  - *S.pneumoniae*
  - *H.influenzae*
- Meningomyelosele, dermal sinüs
  - *S. aureus*
  - Gram negatif enterik basiller
- Travma: kafa tabanı kırığı/penetran kafa travması
  - *S.pneumoniae*
  - *S. aureus*
- Cerrahi sonrası ve şant enfeksiyonları
  - Staf. aureus
  - Kogulaz negatif stafilokok
  - Gram negatif basiller

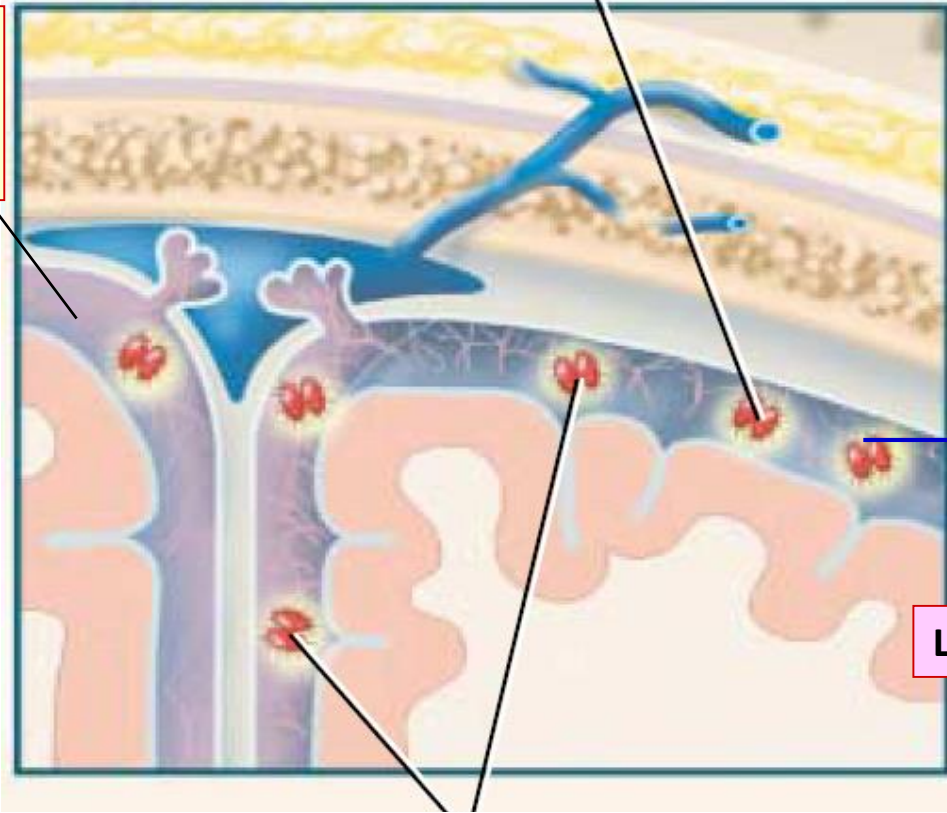

Mondini malformasyonu, 12 kez pnömokok menenjit

BOS içinde çoğalma

Subaraknoid aralıkta çoğalma

Kompleman yok
Immünglobulin yok
Nötrofil yok

N. meningitidis

Nöron hasarı

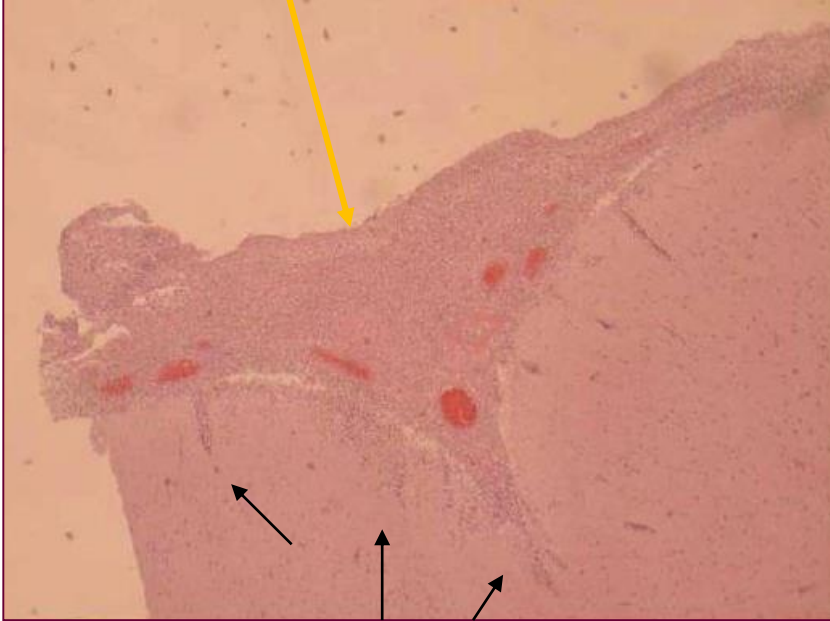
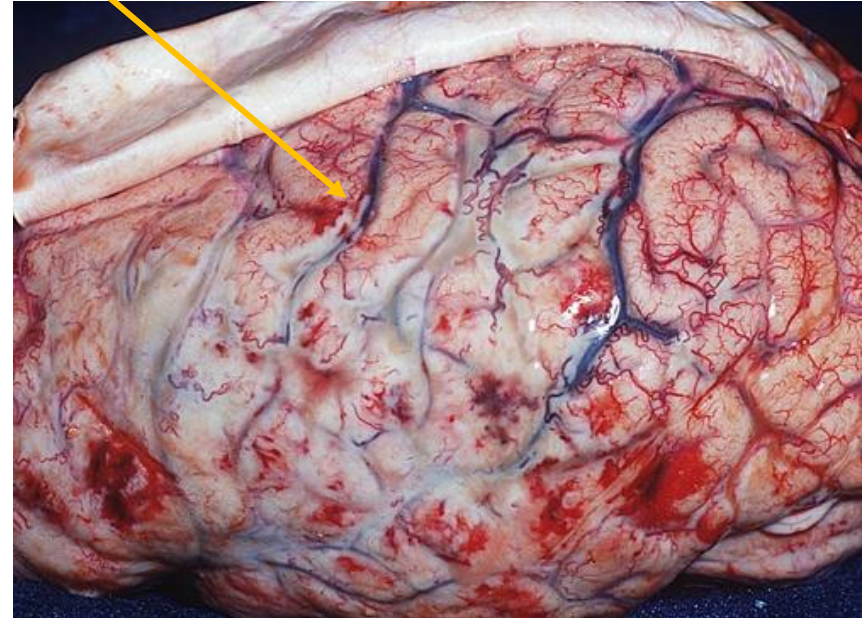
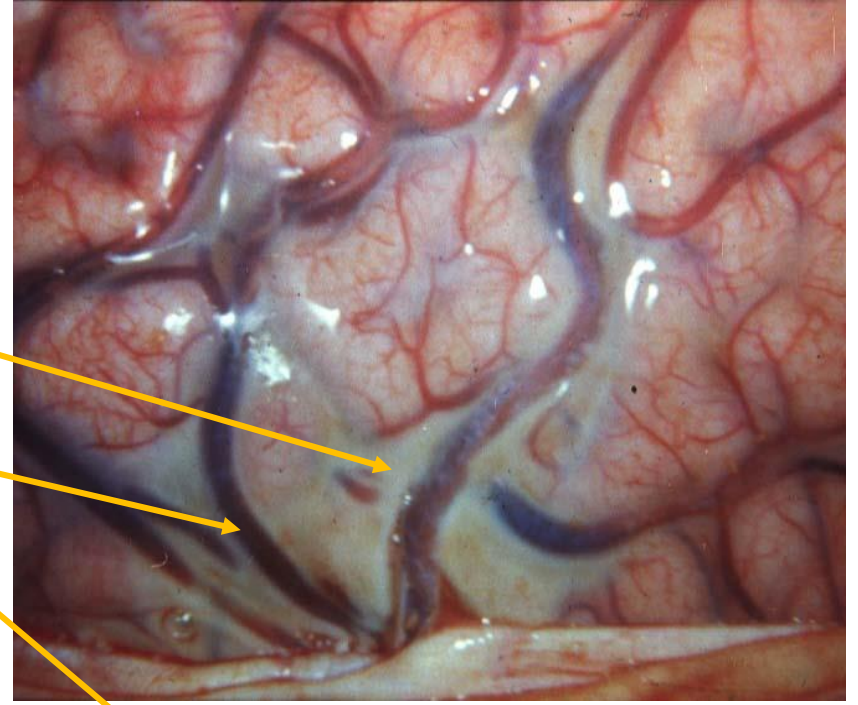
Bakteri ürünlerinin
açığa çıkışı

Lökosit göçü ve inflamasyon

Nöron hasarı

Patoloji

- Subaraknoid pürülan eksuda
- Serebritis
- Kortikal arter ve venlerde vaskülit: İSKEMİ (±)

Klinik bulgular

-iki başlangıç biçimi-

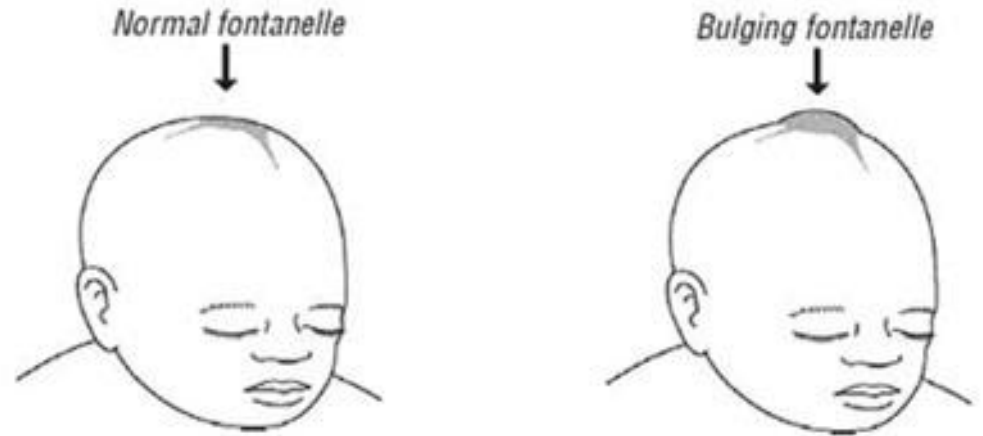
- **BİR –BİRKAÇ GÜNLÜK ateşli hastalık ve ek bulgular: % 95**

Ateş + ...

1. Genel enfeksiyon belirtileri: iştahsızlık, emmeme, halsizlik, kas ağrısı, eklem ağrısı,
  2. Baş ağrısı (**3 yaşından sonra**)
  3. Kusma
  4. Bilinç- çevreye ilgi - davranış değişikliği
  5. Döküntü
  6. Fokal ve/veya jeneralize konvülsiyon
- **SAATLER İÇİNDE GELİŞEN sepsis, menenjit bulguları ve sıklıkla ağır beyin ödemi: %5: etken sıklıkla meningokok**
    - Ateş, baş ağrısı, kusma, purpura, hızlı gelişen koma

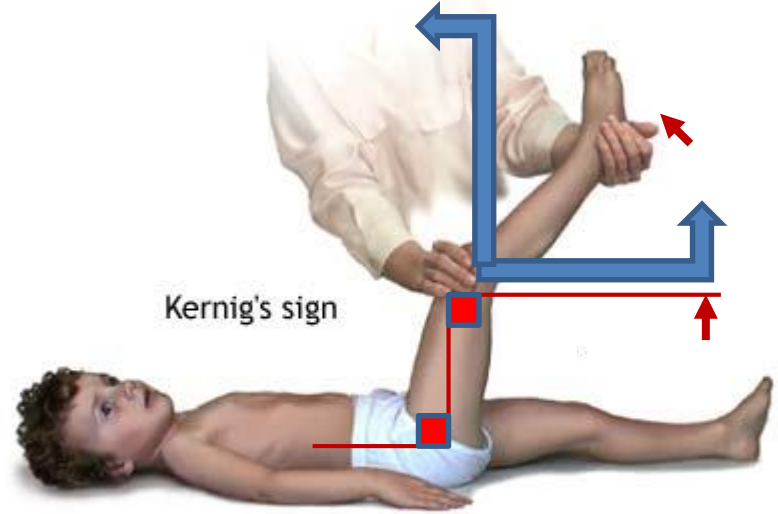
Klinik bulgular

- **Bilinç - çevreye ilgi-davranış değişikliği:** çevreye olan ilgide azalma, teskin edilememe, anneyi tanımama, iritabilite, letarji, stupor, abundasyon, koma
- **Meninks irritasyon bulguları (18 ayın altında ve komadaki hastalarda güvenilir değildir)**
  - *Ense sertliği*
  - *Kernig bulgusu*
  - *Brudzinski bulgusu*
- **Fontanel kabarıklığı, pulsasyon artışı (sadece bebeklerde) :%20-30**
- **Konvülsiyon: %30**
- **Fokal nörolojik bulgu: %10-20**
- **Döküntü**
  - Makülopapüler
  - Peteşial
- **Dolaşım bozukluğu bulguları: %5-10**
- **Tache cerebral**

Meninks irritasyon bulguları ve fontanel kabarıklığı

Meningokokok döküntüsü

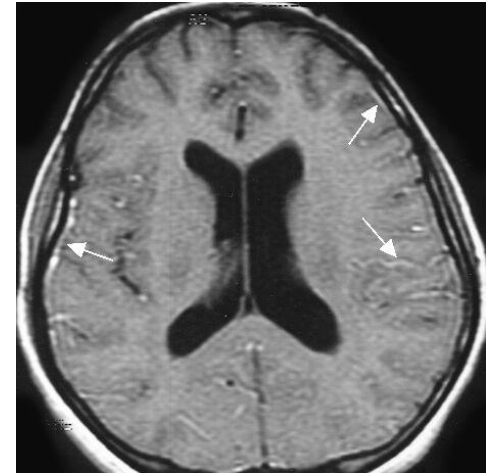
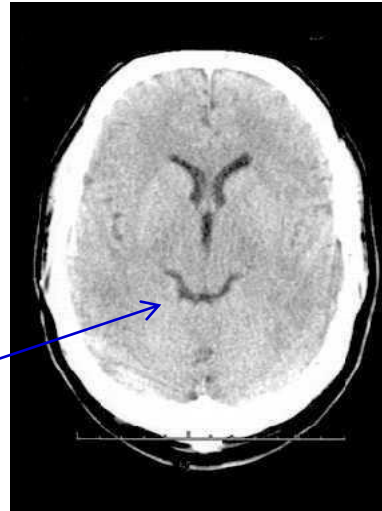

Tanı

linik bulgular + BOS incelemesi ± görüntüleme

- **BOS İNCELEMESİ: Lomber ponksiyon**
- **LP kontrendikasyonu (mutlak)**
  - KİBAS bulguları (baş ağrısı, kusma, dalgınlık ,fontanel kabarması hariç)
  - Kanama diatezi
  - LP yapılacak alanda fokal enfeksiyon
  - Şok veya pozisyon verme hastayı kötüleştirecekse
- **Başlangıçta LP yapma → görüntüle sonra LP yapıp yapılmamasına karar ver**
  - İleri bilinç bozukluğu
  - Fokal nörolojik bozukluk
  - Tekrarlayan konvülsiyon

Bazal sistern (CPS)

KİBAS bulguları

- Baş ağrısı, kusma
- Fontanel kabarıklığı ve pulzasyon artışı

- Bilinç değişikliği $\frac{\text{Hafif}}{\text{Ağır}}$

- VI ve III sinir paralizisi

- Papil ödemi

- Bradikardi, kan basıncı yükselmesi

- Hiperventilasyon

- Herniasyon bulguları

- Koma
- Pupil anormallikleri ve pupil ışık refleksinde bozulma
- Solunum ritminde bozulma
- Dekortike veya deserebre postür

aynı zamanda menenjit bulgusu

LP yapılır

görüntüleme yapılmadan

LP yapılmaz

L2-L3, L3-L4

BOS incelemesi

	Normal	Pürülan menenjit	Aseptik menenjit	Tüberküloz menenjit
Basınç	5-8 cm su	Artar : >10 cm su	Normal veya hafif artar: 8-15 cm su	Artar
Görünüm	Berrak	Berrak-opelasan-bulanık	Berrak-opelasan	Berrak-opelasan
Hücre sayısı	< 10/mm ³	100- 10.000	< 1.000	10-500
Hücre tipi	Mononükleer	PNL (parçalı)	Mononükleer	Mononükleer
Protein	20-45 mg/dL	Artar (100-500)	Artar (100-200)	Artar (100-5000)
Glukoz	>50 mg/dL Kan: >1/2	Düşer (0-40)	Normal	Düşer (20-40)
Gram boyaması	Negatif	Pozitif	Negatif	Negatif
BOS kültürü	Negatif	Pozitif	Negatif	Negatif
Diğer			Viral PCR: +	ARB + Tbc kültür: +

Pürülan menenjit tanısı konulduğunda

- Kan kültürü ve BOS kültürü
  - Tam kan sayımı, CRP, Sedimentasyon
  - Biyokimya: BUN, Na, K, Cl, glukoz, Ca, gerekirse kanama testleri
  - TEDAVİ: menenjit tanısı= acil damar yolu, en kısa sürede tedavi başlanmalı. !!!!!
    - **MONİTÖRİZASYON:** Vital bulgular, idrar çıkış hızı-dansite, nörolojik bulgular
    - Şok, KİBAS, Koma, Refrakter konvulsiyon varsa **YOĞUN BAKIM** izlemi
1. **İNTRAVENÖZ SIVI**
    - 1500-1700 ml/m²/gün (**ŞOK, Uygunsuz ADH salınması ve KİBAS yoksa**)
    - **Şok:** erken yüksek hacimli sıvı tedavisi ve gerekirse vazopressör ilaç
    - **KİBAS veya Uygunsuz ADH Salınması:** kısıtlı sıvı: 1000 ml/m²/gün
  2. **İNTRAVENÖZ DEKSAMETAZON:** **6 haftadan büyük BAZI hastalarda**
  3. **İNTRAVENÖZ ANTİBİYOTİK :** **Seftriakson veya sefotaksim ± Vankomisin**
  4. **DESTEK TEDAVİSİ**

Etkenler - direnç - tedavi seçenekleri

Etken	Direnç Paterni	Tedavide kullanılacak ilaç (lar)
Pnömonokok	I. Penisilin duyarlı	Penisilin veya Ampisilin veya Sefalosporin *
	II. Penisilin dirençli Sefalosporin duyarlı	Sefalosporin*
	III. Penisilin dirençli Sefalosporin dirençli	Vankomisin + Sefalosporin* ± Rifampisin
<i>H. influenzae</i> tip b	I. Ampisilin duyarlı Sefalosporin duyarlı	Ampisilin veya Sefalosporin *
	II. Ampisilin dirençli Sefalosporin duyarlı	Sefalosporin*
Meningokok	I. Penisilin duyarlı Sefalosporin duyarlı	Penisilin veya Ampisilin veya Sefalosporin*

Sefalosporin*: seftriakson veya sefotaksim

Meningit tedavisinde kullanılan antibiyotikler ve dozları

İlaç	Doz (mg/kg/gün)	Maksimum doz	Doz aralığı
Penisilin	400.000 U	24 milyon U	6 dozda
Ampisilin	400	12 gr	4 dozda
Seftriakson	100	4 gr	2 dozda
Sefotaksim	200-300	10 gr	4 dozda
Vankomisin	60	4 g	3-4 dozda

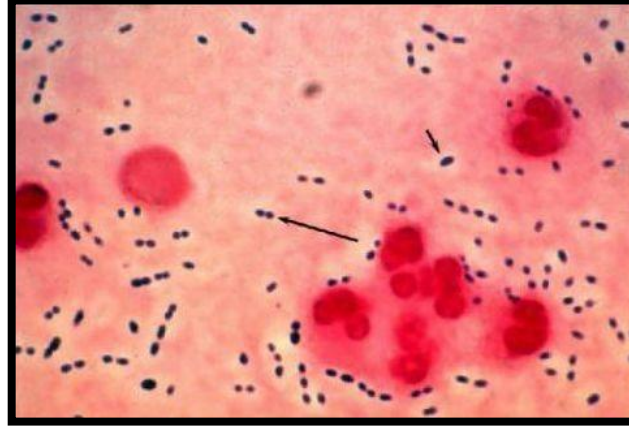
Klinik bulgular ve gram boyama sonucuna göre ampirik antibiyotik ve deksametazon tedavisi

DURUM -OLASILIK	İPUCU	ANTİBİYOTİK	DEKSAMETAZON
MENİNGOKOK	Meningokoksik döküntü veya BOS Gram (-) diplokok	penisilin veya ampisilin veya seftriakson/ sefotaksim	Ø
PNÖMOKOK	BOS Gram (+) diplokok	seftriakson / sefotaksim + vankomisin	±
H. INFLUENZAE tip b	BOS Gram (-) basil	seftriakson / sefotaksim	+
HER ÜÇ ETKENDE OLASI (pürülan menenjit var etken belli değil)	Bakteri görülmedi/döküntü yok	seftriakson /sefotaksim + vankomisin	+

Ampirik antibiyotik tedavisi

**Penisilin veya Ampisilin
veya
Sefotaksim / Seftriakson**

**Deksametazon
+
Seftriakson
veya
Sefotaksim
+
Vankomisin**

**Deksametazon
+
Seftriakson
veya
Sefotaksim**

Kortikosteroid tedavisi

İNTRAVENÖZ DEKSAMETAZON : 0.15 mg/kg/doz , 6 saatte bir, 2 gün süre ile,

- **antibiyotik tedavisinden önce veya aynı anda**
- **6 haftadan büyük hastalarda verilir**
- **VERİLİŞ NEDENİ**
- **H. influenzae menenjitinde işitme kaybı sıklığını azaltır.**
- **Pnömonokok menenjitinde işitme kaybı sıklığının azaltılmasında etkili olabilir**
- **Diğer etkenlerle oluşan menenjitlerde etkinliği yoktur.**

Tedavi süresi

- Etiyoloji belirlemeyen menenjitte: 10-14 gün
- Pnömonokok: 10-14 gün
- H.influenzae: 7-10 gün
- Meningokok: 5-7 gün

Destek tedavisi

- **Nöbet kontrolü**
  - Antikonvülsif ilaç: midozolam, diazepam, fenitoin, lorazepam
- **Uygunsuz ADH salınması**
  - Sıvı kısıtlaması
  - Semptomatik hiponatremide İV NaCl
- **KİBAS**
  - Kısıtlı sıvı
  - Baş pozisyonu
  - Entübasyon
  - Furasemid
  - Mannitol
  - İV %3 NaCl
- **Ağrı kontrolü:** analjezik

Erken dönem komplikasyonları

■ LOKAL KOMPLİKASYONLAR

- Subdural effüzyon
- Konvülsiyon
- Uygunsuz ADH salınması
- Kafa içi basınç artışı ve herniasyon
- Kranial sinir paralizisi
- Stroke (inme)
- Dural sinüz trombozu
- Beyin apsesi

■ SİSTEMİK KOMPLİKASYONLAR

- Septik şok
- Purpura fulminans ve periferik gangren oluşumu
- Akut adrenal kanama ve akut adrenal yetmezlik (WHFS)
- Perikardit, artrit

Prognoz ve geç dönem komplikasyonları

- **Ölüm: < %5-10**
- **Tam iyileşme: %50-70-80**
- **Geç dönem komplikasyonları/sekelleri: ciddi sekel: %10-20, hafif sekel %50**
  - **Senseryo-nöral (sinirsel) işitme kaybı: her hastaya işitme testi yapılır**
    - Pnömonokok %30, H.influenzae %7-10, Meningokok %7-10
  - **Epilepsi**
  - **Gelişimsel problemler:**
    - Öğrenme zorluğu
    - Konuşma gecikmesi/konuşma bozukluğu
    - Davranış bozuklukları
  - **Mental retardasyon**
  - **Fokal nörolojik defisit**

Prognoza etki eden faktörler

1. **Yaş:** < 6 ay kötü prognoz
2. **Etken:** Pnömonokok (çok kötü), H.influenzae (kötü) , Meningokok (en az kötü)
3. **Kötü prognozu gösteren klinik bulgular**
  - Başvuruda koma
  - Başvuruda fokal nörolojik bulgu
  - Dördüncü günden sonra nöbet ortaya çıkması
4. **BOS bulguları:** normalden ne kadar sapmış ise o kadar kötü prognoz
5. **Geç tanı ve uygun olmayan tedavi kötü prognoz**

Önleme

- **Aşılama**

Etken	Serotip	Aşı içeriği
<i>Streptococcus pneumoniae</i>	93 serotip	13 serotip
<i>Haemophilus influenzae tip b</i>	1 serotip	1 serotip
<i>Neisseria meningitidis</i>	A,B,C,W-135,Y	A,C,W-135,Y

- **Pnömonokok aşısı:** 13 bileşenli konjuge aşı: rütin
- **H.influenzae tip b:** DBT+IPV+HI tip b (5'li karma aşı): rutin
- **Meningokok:** 4 bileşenli (A, C, W-135, Y) polisakkarit veya konjuge aşı: risk gruplarına

- **Temas sonrası antibiyotik profilaksisi**

- **Meningokok:** VAR
- **H. influenzae tip b:** VAR
- **Pnömonokok:** YOK

Temas sonrası antibiyotik profilaksisi

N.meningitidis

- **Son 7 gün içindeki tüm yakın temas durumunda** (ev, kreş, okul, iş yeri, her türlü kapalı ortam) yaş ve aşılama durumu dikkate alınmadan en kısa süre içinde profilaksi verilmelidir.
- **Sağlık çalışanı:** hasta sekresyonu ile temas varsa profilaksi almalıdır

- **PROFİLAKSİ İLAÇLARI:**
- **Rifampin:** 10 mg/kg/doz, 12 saat arayla 4 doz
- **Seftriakson, siprofloksasin, azitromisin**

H.influenzae tip b

- **Ev içi temas:** indeks vaka ile son 7 gün içinde aynı evde kalma ve 4 saat ve üzerinde birlikte olma durumunda;
  - **Temas eden kişinin yaşadığı evde**
    1. 48 aydan küçük tam aşılanmamış çocuk varsa veya,
    2. İmmun yetersizlik olan bir kişi varsa

Temas eden her kişiye en kısa süre içinde profilaksi verilir.

- **Kreş veya bakım evinde temas:** son 60 gün içinde 2 veya daha fazla vaka varsa

Kreşe devam eden tüm çocuklara ve kreş çalışanlarının tümüne profilaksi verilir.

- **PROFİLAKSİ İLACI:**
- **Rifampin:** 20 mg/kg/gün (max: 600 mg), tek dozda, 4 gün

Aseptik Menenjit

- Aseptik menenjit, birçok nedenle gelişebilen ve meninks inflamasyonu ile seyreden bir hastalıktır.
- BOS ta genellikle lenfositik nitelikte pleositoz ve protein artımı vardır
- Rutin inceleme, boyama ve kültürle bir etken saptanamaz
- İyi bir klinik seyir gösterir

ASEPTİK MENENJİT ETİYOLOJİSİ

Enfeksiyona bağı nedenler

- **Virüs**
  - Enterovirüs (Echovirus, Coxsackievirus)
  - Kabakulak
  - VZV, HSV, HHV-6, EBV, CMV
  - Arbovirüs
- **Bakteri**
  - Borellia burgdoferi (Lyme hastalığı)
  - Mycoplasma
- **Parazit**
  - Ehrlichia türü
  - Rickettsia türü

Enfeksiyon dışı nedenler

- SLE
- Kawasaki hastalığı
- Lösemi
- İlaç reaksiyonları
  - İbuprofen
  - IVIG
  - TMP-SMZ

VİRAL MENENJİTLER

Viral menenjit klinik bulgular

- **Ateş**
- **Baş ağrısı**
- **Kusma**
- **Bilinç deęişikleri**
- **Konvulsiyon**
- **Meninks irritasyon bulguları**

BOS incelemesi

	Normal	Pürülan menenjit	Aseptik menenjit	Tüberküloz menenjit
Basınç	5-8 cm su	Artar : >10 cm su	Normal veya hafif artar: 8-15 cm su	Artar
Görünüm	Berrak	Berrak-opelasan-bulanık	Berrak-opelasan	Berrak-opelasan
Hücre sayısı	< 10/mm ³	100- 10.000	< 1.000	10-500
Hücre tipi	Mononükleer	PNL	Mononükleer	Mononükleer
Protein	20-45 mg/dL	Artar (100-500)	Artar (100-200)	Artar (100-5000)
Glukoz	>50 mg/dL Kan: >1/2	Düşer (0-40)	Normal	Düşer (20-40)
Gram boyaması	Negatif	Pozitif	Negatif	Negatif
BOS kültürü	Negatif	Pozitif	Negatif	Negatif
Diğer			Viral PCR: +	ARB + Tbc kültür: +

Viral menenjit tanısı

- Klinik bulgular + BOS bulguları
- Etken saptanmasına ait incelemeler
  - PCR
  - Seroloji
  - Virüs kültürü

Viral menenjit tedavi ve prognoz

- **TEDAVİ:** semptomatik ve destekleyicidir.
  - İ.V sıvı
  - Analjezik, antipiretik
  - VZV, HSV, CMV,.....: anti-viral tedavi
- **PROGNOZ**
  - Parankimal tutulma olmayan olgularda çok iyidir.
  - Pürülan menenjit komplikasyonlarının hepsinde görülebilir, ancak görülme sıklığı çok düşüktür